

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Forskrevet

Citation: Drachmann, Holger: "Forskrevet", i Drachmann, Holger: *Forskrevet*, udg. af Lars Peter Rømhild , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2000, s. 740. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-drachmann14val-shoot-idm140708756533072/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Forskrevet

Tredie Bog

2.III.1

- 531 *Elverhøj*: J.L. Heibergs romantiske skuespil fra 1828, Det Kgl. Teaters evergreen også i 1800-t. – *Ægide*: værn, (beskyttende) ledelse. – *tilløjre (...)* og *Bukke*: jf. Matt., kap.25, v.32-33. – *Ulve i Faareklæder*: jf. Matt., kap.7, v.15. – *romersk Bad*: varmluftsbad med efterfølgende vandbad.
- 532 *Halsbind*: hvidt klæde, der bindes i sløjfe under flippen, forgængereren til slips. – *Forgyldningen (...)* *Svinelæret* bestaar: jf. de to kendte mundhed: »Forgyldning forgaaer, men Svinelæder bestaaer!» (således i H.C. Andersens eventyr »Det gamle Huus», 1848) og »Forgyldningen er gaaet af Sankte Gertruds» (hos Peder Syv er det af Sankt Jørgen – i hvert tilfælde et helgenbillede).
- 533 *Prosceniumsloge*: loge helt fremme ved siden af forscenen. – *Umiddelbart førend Spartanerne (...)* *Koføds Verdenshistorie*: skolemanden H.A. Kofod (1777-1829) var forf. til en ned i århundredet meget anvendt lærebog i historie, der oplagdes i flere bearbejdelser. Citatet synes ikke at figurere i udgaven fra Drachmanns skoletid: *Ahnindelig Verdenshistorie i Udtog, Ny Udg. omarbejdet af S.B. Thrige* (1857), og er muligvis fiktivt. Det hentyder måske til det berømte slag ved Thermopylæ, hvor spartanerne under kong Leonidas søgte at standse den persiske angrebshær og blev hugget ned, da de ikke overgav sig.

2.III.3

- 539 *Smorfustager*: smørtønder. – *Finlappersiden*: ikke identificeret del af havnen, hvor der lossedes træ fra Finland.
- 540 *Torvet*: Kgs. Nytorv.
- 541 *Nørreboulevard*: nu Nørrevoldgade.
- 542 *den Røjmand*: brygger Carl Jacobsen (1842-1914) skænkede foruden den grundlæggende samling i Glyptoteket talrige statuer til København via legatet Albertina. – *Jeanne d'Arc*: den bekendte statue fra 1870 af Henri Chapu (1833-91) findes dels i Ørstedsparken i bronze (1882), dels på Glyptoteket (i en marmorkopi bestilt 1886).
- 543 *Folkeløn*: aflønning af tyende og arbejdere.
- 545 *overflodige*: hos Turgenev og de mange danske fortællende forfattere i hans følge betegner glosen en særlig karaktertype, der nok er oplyst

og ofte veltalende, men savner organisk forbindelse med fællesskabet.

2.III.4

- 545 *Dagmar-Komplex*: med et teater, ved hjørnet af den nuv. Rådhusplads og Jernbanegade, var ligesom det nærved liggende *National* opført i beg. af 1880'erne af entreprenøren Hans Hansen som en del af det nye, fashionable forlystelseskvarter. – *St. Pauli*: forlystelseskvarter i Hamborg. – *abandon*: (fr.) skødesløshed, aflappethed. – *bon-mot*: (fr.) skæmtende, fikst anbragt udtryk.
- 546 *Bugter*: spørgsmål.
- 547 *Tivoli-Carstensen*: Georg Carstensen (1812-57) grundlagde Tivoli i 1843 og senere flere forlystelsesetablissementer. – *Hospitaller*: Vestre Hospital, åbnet 1886, var prostitutions-lazaret, beliggende i Tietgensgade (senere Rudolph Berghs Hospital).
- 548 *Don Ottavio*: i Mozarts og da Pontes opera *Don Giovanni* (1787) synger Ottavio *Jeg sværger (...) Ære*: til sin tilbedte Donna Anna, idet han lover at hævne hendes fader, som Don Juan har dræbt.
- 549 *Methusalems Alder*: if. 1. Mos., kap.5, v.27, blev Metusalem 969 år. – *Jerusalems Skomager*: den hvileløse Ahasverus, der if. legenden er dømt til at vandre omkring indtil Jesu genkomst.
- 550 *Mod Skønhed (...) stræbt*: citat fra Henrik Ibsens »Ballonbrev til en svensk dame« i hans *Digte* (1871).
- 552 *vi faar (...) Udsæd*: jf. Esajas, kap.5, v.10.

2.III.6

- 556 *Pan var død*: citat fra den sengræske skribent Plutark (ca. 48-122). – *sinnlich-überstimlich*: (ty.) sanseligt-oversanseligt. – *Nirvana*: det store intet, den højeste forløsningstilstand if. buddhismen. – *Gud er Kærligheden*: en (for)drejning af Johs.' 1. Brev, kap.4, v.8 og 16.
- 557 *Anathemer*: (af gr.) forbandelser, udstodelses-erklæringer. – *Synedrøet*: egl. det høje råd i Jerusalem.
- 558 *Skærtorsdag(snatten)*: se n.t.s.203. – *Trømskirke*: dvs. domkirken i Trondheim, if. folketroen samlingssted for hekse. – *Blokshjærg*: i folketradition (og derfra i Goethes *Faust*, 1. del, scenen »Walpurgisnacht«) det sted i Harzen, hvor heksene forsamlers valborgsaften, natten ml. 30. april og 1. maj; sml. J.M. Thiele: *Danmarks Folkesagn*, III

(1860), nr. 724. – *gustne (...)* *Spiller*: Djævelen, vel særlig i skikkelse af Mephistopheles i Goethes *Faust*. – *mit Fangenskab*: ligeledes et træk, der genkalder Goethes *Faust*, hvor Gretchen kommer i fængsel. – *Da ville*: se Efterskrift s.682f.

559 *fornelig kunne*: se Efterskrift s.682f.

560 *elsker (...)* *tusind Gange mere*: jf. måske Shakespeares *Hanlet* (ca. 1601), 5.akt, sc.1, v.263.

561 *Fürwahr (...)* *genoss*: citat af Faustreplik i scenen »Walpurgisnachts« (v.4195 og 4197-98) i Goethes *Faust*, 1. del: »Sandelig, sådanne øjne har kun en død (...) Det er den favn, som Gretchen bød mig,/ det er det dejlige legeme, som gav mig glæde.« (Rosenhoffs overs.).

2.III.7

565 *Sverig-Norge*: var 1814-1905 to stater samlet under den svenske konge.

566 *De lever (...)* *Uskyldighedstilstanden*: se n.t.s.164.

2.III.8

567 *bæstisk*: dyrisk. – *epheu-krante*: den græsk vingud og hans følge har efeu (vedbend) blandt sine kendetegn.

568 *Stammefader*: stamfar, dvs. Adam. – *Genier*: (med hårdt g og tryk på første stavelse) af genius: romersk mandlig skytsånd.

569 *Afrodites Bælte*: den græske gudinde for kærlighed og skønhed bar et bælte, der i sig selv besad disse egenskaber. – *Thyrusstav*: et Dionysisk kendemærke, stav med efeu eller vinløv omkring.

2.III.9

570 *Gudernes Tungemaal*: poesien, if. Platons dialog *Ion* (300-t. f.Kr.). – *Dagbladsfeuilleton*: enten fortsættelsesroman eller med den ældre betydning af føljeton: aviskronik. – *Segment*: afsnit.

571 *Drift*: hjord, kreaturflok. – *Anatomi- og Kriminalromanen*: ordet anatomi signalerer formodentlig i denne forbindelse det analytiske, op-trevlende, måske også den detaljerede beskrivelse af bl.a. kropslige forhold. G. Brandes refererer i et essay om Flaubert, at man ud fra ældre poetiske idealer fandt, at franskmandens roman *Madame Bovary* »lignede mere Kirurgi, Anatomi« (*Mennesker og Værker*, 1883, s.419).

2.III.10

- 572 *Skrab-Kassen*: brokkassen, affaldsspanden. – *snavs*: sløj. – *genegen*: tilbøjelig. – *ug*: forkortelse for »udmærket godt«, højeste karakter på den daværende skala. – *Pretiosa*: (af lat.) kostbarheder, smykker.
- 573 *Blækhorn(et)*: blækhud.
- 574 *Kanon-Kvinde*: kvindelig aktivist i Højres forsvarsagitation; i 1884 havde en kvindekomité indsamlet penge til nogle fæstningskanoner, som overdroges til Chr. IX.
- 575 *Præsterne (...)* *Hænder*: se n.t.s.524. – *Pyæmi(en)*: infektion, metastase. – *Indsegl*: autorisationsmærke. – *Lapidarstil(en)*: stenstil, kort og fyndig, som til indskrifter på mindesmærker o.lign.; her vel blot: stiv, gammeldags udtryksmåde.
- 576 *den store Revolution(s)*: den franske revolution 1789 ff. var skildret af en række forfattere og historikere i 1800-t. – *da de unge (...)* *Friheden*: den unge revolutionære republiks folkehære forsvarede med held Frankrig mod udenlandske styrkers angreb i 1790erne.

2.III.11

- 577 *Vale et Fave*: (lat.) farvel og vær mig/os gunstig. – *De nye Valg*: der var folketingsvalg i jan. 1887 og i jan. 1890. – *les quatre fins de l'homme*: (fr.) menneskets fire former for endeligt. Talemåden/citatet ikke identificeret. – *intransigente*: radikale, »fundamentalistiske«. – *Evrøpæere* og *Danske*: henholdsvis den radikale, til dels fritænderiske, og den grundtvigianske fløj af Venstre. – *forhandlende og uforsonlige*: Venstre var delt i en fløj, der søgte forlig med Estrups Højre-regime, og en anden, der afviste at gå på kompromis. – *Bænkevælling*: rodsammen. – *Gendanneme*: se n.t.s.400.
- 578 *Trepægleflaske*: 1 pægl = 1/4 liter.
- 579 *ikke vide (...)* *gøre*: Jesusord under korsfæstelsen (med nutids flertalsformer, jf. Efterskrift s.682f.), Luk., kap.23, v.34.

2.III.12

- 580 *Dunstkredsen*: atmosfæren. – *Voldkvarteret*: et af de nye kvarterer, der skød op uden for de sløjfede volde i den sidste tredjedel af 1800-t. på begge sider af Søerne; her synes det at være i nærheden af den nuv. Rådhusplads. – *Kuglen paa Nikolajtaarn*: en kugle på det høje tårn fungerede 1868-1909 som tidssignal.

- 581 *Garibaldi*: den ital. revolutionsfører Giuseppe Garibaldi (1807-82). – *Frihedssøtten*: på nuv. Vesterbrogade rejst 1792-97 til minde om stavnsbåndets løsning, en af de store reformer i landbruget og personrettighederne sidst i 1700-t.
- 582 *Traktater*: religiøse oplysnings- og propagandaskrifter.
- 583 *Skambud*: groft underbud. – *clairvoyante Tilstand*: hvori man – evt. som et medium – skuer det ikke-forhåndenværende, fjerne el. fremtidige.
- 584 *Romeos (...) my name*: i II akt, sc.2 (v.165), i Shakespeares tragedie *Romeo and Juliet* (ca. 1595, tr. 1597), siger Romeo de citerede ord, da Julie ved afskeden har udtalt hans, sin elskedes navn. – *Toldere og Syndere*: Matt., kap.9, v.10-14, og Luk., kap.18, v.9-14.
- 586 *Volte(n)*: drejning. – *Kepi*: militærkasket el. felthue. – *Sluffe*: bor; slæde.
- 587 *Til Arbejde (...) Død*: citat fra U.P. Overby og Chr. J. Rasmussen: »Socialisternes March» (1872).
- 588 *Genferkors*: Røde Kors-mærke.
- 589 *Kanon-Kvinde*: se n.t.s.574.
- 591 *foføølge vort Sprog*: som i det fra 1864 tysk-annekterede Sønderjylland. – *Zweckessen*: (af ty.) bespisning til gunst for et politisk el. tilsvarende formål. – *villie synge*: jf. Efterskrift s.682f.
- 593 *sid(e)*: lavtliggende.